

Tjaša Polc

direktorica GZS Zasavske gospodarske zbornice

INTERVJU

Zasavska podjetja so zelo družbeno odgovorna

V zasavski regiji se bo v prihodnjih letih tako rekoč vse vrtelo okrog sklada za pravičen prehod, ki vključuje tudi preusposabljanje zaposlenih.

Darja Kocbek, foto: Tadej Kreft

Zasavska gospodarska zbornica pokriva območje občin Hrastnik, Trbovlje, Zagorje in Litija, ki se je regiji priključila januarja 2021. Tako se je premaknila tudi meja med vzhodno in zahodno kohezijsko regijo. Litija je tako prešla v manj razvito vzhodno kohezijsko regijo. Zasavje je najmanjša regija v Sloveniji, je edina regija, ki ne meji na nobeno državno mejo. Prebivalcev ima slabih 57 tisoč, gospodarskih subjektov je registriranih nekaj več kot 4000, od tega je nekaj nad 1000 gospodarskih družb, pravi **Tjaša Polc, direktorica GZS Zasavske gospodarske zbornice**.

Katere značilnosti in specifičnosti gospodarstva v zasavski regiji bi izpostavili?

Naša regija je izrazito industrijska, viden je vpliv več kot 200-letne rudarske tradicije, kulture. Z zaprtjem rudnikov je bilo izgubljenih preko 5000 delovnih mest, poleg tega je bilo veliko industrije posredno vezane na rudnike. Še zdaj imamo podjetja, ki izdelujejo kakšen del opreme za rudarjenje. Ko se bo zaprl premogovnik Velenje, bo to neposredno vplivalo tudi na naša podjetja. Teh sicer ni veliko, so pa. Specifičnost zasavske regije je tudi geografski relief oziroma otežena prometna dostopnost. Ko se iz naših treh dolin peljemo proti avtocesti, zjutraj pridejo trije vlačilci in promet proti Ljubljani se ustavi. Zato bi potrebovali tretji pas za tovornjake. Potrebujemo tudi predor Trbovlje-Prebold in navezavo na avtocesto. Na vzhodu regije zagotovo potrebujemo novo cesto Hrastnik-Zidani Most. Sedanja cesta je res ozka, mestoma poteka samo izmenično enosmerno. Dograditev ceste med

Hrastnikom in Zidanim Mostom je zdaj predvidena s sredstvi iz mehanizma za pravični prehod. Upamo, da bo tudi narejena.

Vsaka regija ima svoje prioritete. Pri nas obstaja bojazen, da če ne bomo slišani, bomo postali spalno naselje.

Ob slabi cestni poveztljivosti je za podjetja kar izziv ostati v Zasavju?

Pri tem bi izpostavila, da so naša podjetja zelo družbeno odgovorna. Proizvodnje ne preselijo kam drugam, ker imajo zaposlenih na primer od 800 do 1000 ljudi, če prištejemo še dva ali tri družinske člane, hitro lahko izračunamo, koliko

prebivalcem regije dajejo kruh. Tudi s tem zavedanjem načrtujejo strategijo poslovanja, investicij. Morda tudi iz prijateljske knapovščine oziroma rudarstva izhaja zasavska zavezanost in predanost, pa zavedanje, da okolja, ki si ga želimo, ne bomo imeli, če si ga sami ne bomo ustvarili.

Lahko navedete primer?

Dewesoft je izjemno uspešno visokotehno- loško podjetje. Sedanji direktor Jure Knez je iz Trbovelj, dosedanji izvršni direktor Andrej Orožen iz Hrastnika, nov izvršni direktor Tilen Sotler prav tako iz Trbovelj. Zanje je to zelo pomembno. Čeprav bi si kje drugje lahko ustvarili morda še bistveno več priložnosti, želijo ostati doma, v prostorih nekdanjih industrijskih obratov.

Želijo si vlagati znanje in denar v regiji, ga prenašati na mlade ljudi, zato so osnovali podjetniški pospeševalnik in lani še podjetniški inkubator. Dejavnost jim sicer omogoča, da lahko poslujejo kjer koli in tudi imajo zaposlene na različnih koncih sveta, zlasti visoko izobražen kader. Večina pa jih je vendarle zaposlenih v Gabrskem, kjer je industrijska infrastruktura nekdane tovarne Iskra iz Trbovelj. Pospeševalnik je v bivši Iskri stavbi, Dewesoft pa v Pekovi. V Zasavju imamo kar nekaj takšnih stavb. To je bila stara industrija. Nekatere hale so še vedno prazne. Čeprav so bile nekaj desetletij opuščene, podjetniki še vedno vidijo priložnost, da jih obnovijo, vanje investirajo in jih razširijo. Relief je pri nas precej razgiban in ravnine, da bi lahko postavili halo ali industrijsko cono, ni veliko. Zaradi tega se je treba znati drugače.

Izziv je beg možganov v druge regije oziroma vsakdanje delovne migracije, zlasti v Ljubljano in Celje.

Katere dosežke gospodarstva zasavske regije v zadnjih letih bi izpostavili?

Čisti prihodki od prodaje so se v letu 2021 prvič povzpeli čez 1 milijardo evrov, dodana vrednost na zaposlenega je bila leta 2018 dobrih 38 tisoč evrov, v letu 2021 pa dobrih 46 tisoč evrov. Bruto plača na zaposlenega je bila v letu 2018 dobrih 1500 evrov, zdaj pa je dobrih 1700 evrov. V letu 2022 se je povprečna bruto plača v regiji v primerjavi z letom 2021 zvišala za 3,5 odstotka, kar je največ v vzhodni kohezijski regiji. Bolj, za 3,6 odstotka, se je v lanskem letu zvišala samo v obalno-kraški in gorenjski regiji, kjer je zrasla za 3,8 odstotka. S tega vidika nam je v Zasavju uspelo narediti korak v pravo smer. To so rezultati dobrih odločitev zlasti velikih podjetij. Kot nekdanja premogovna regija je bila zasavska regija v Sloveniji v zadnjih 20 letih vedno med regijami z najvišjo stopnjo brezposelnosti. Tudi to se je v lanskem letu spremenilo. Povprečna stopnja brezposelnosti v Sloveniji je bila lani 5,8 odstotka, v Zasavju pa 6,8 odstotka. Pomurska, podravska in posavska regija so imele višje stopnje brezposelnosti kot Zasavje.

Kako poteka izstop zasavske regije iz premogovništva, kakšen je načrt za porabo sredstev iz sklada za pravični prehod?

GZS Zasavska gospodarska zbornica je že od začetka vključena v proces priprave strateških dokumentov, izvedbenih načrtov, akcijskih načrtov za pravičen prehod Zasavja kot nekdanje premogovne regije. Ta proces se je začel julija 2020. Takrat smo opravili popis terena, kaj si kot Zasavska regija želimo, kakšen scenarij za preoblikovanje bi prišel v poštev. Prišli smo do zaključka, da potrebujemo harmoničen scenarij, ki omogoča tako vlaganja v preobrazbo gospodarstva kot v ljudi. Če ne bomo vlagali v ljudi, bomo postali spalno predmestje večjih občin. Na tej podlagi je bila pripravljena nacionalna strategija za izstop iz premoga, ki je bila januarja 2021 potrjena na vladi. Vlada je s sklepom določila tudi indikativno razdelitev sredstev med zasavsko in savinjsko-šaleško regijo. Po tej razdelitvi je za prestrukturiranje zasavske regije namenjenih 74 milijonov evrov. Od tega naj bi šlo 5 milijonov evrov za raziskave, razvoj in inovacije, 29 milijonov evrov za investicije, 10 milijonov evrov za infrastrukturo, to so obrtno-industrijske cone, ki se bodo na novo gradile. Za vzpostavitev Centra za brezogljne tehnologije, katerega investitor bo Kemijski inštitut, bo na voljo 30 milijonov evrov. Upam, da se je Zasavska regija nekaj naučila iz črpanja

sredstev programa za spodbujanje konkurenčnosti Hrastnik-Trbovlje. Da tudi tokrat sredstva ne bi ostala neporabljena, na GZS Zasavski gospodarski zbornici pripravljamo dogodke za podjetja o javnih razpisih, ažurno popisujemo razmere na terenu in tako sporočamo pripravljavcem razpisov, kakšno je realno stanje in kakšne so potrebe podjetij v regiji. Če podjetja investicij ne bodo mogla izvesti v določenem roku, z določenimi upravičenimi stroški, bo sredstva zelo težko počrpati.

Kaj je največji problem oziroma izziv?

Za obrtno-industrijske cone, ki naj bi se gradile v vseh treh občinah Zagorje, Trbovlje in Hrastnik, bo izziv zagotovo pridobivanje vseh potrebnih dovoljenj, kar je dolgotrajen proces. Tudi zato nas bo država morala slišati, sicer po moji oceni ne bomo mogli izvesti teh investicij v naši regiji.

Skratka, trudite se, da naredite, kar res potrebujete, ne nekaj na silo, samo da porabite sredstva?

Ko ste rekli na silo, naj povem, da so pri porabi sredstev za razvoj regij najbolj popularne kolesarske steze. V Zasavju bolj potrebujemo kaj drugega, kar pa ne pomeni, da kolesarskih stez ne potrebujemo. Vsaka regija ima svoje prioritete in pri nas obstaja bojazen, da če ne bomo

slišani, bomo čez nekaj časa res postali spalno naselje. Tukaj bo sicer lepo živeti, a v regiji ne bomo imeli dela.

Katere priložnosti zasavsko gospodarstvo vidi v izstopu iz premogovništva in zelenem prehodu?

S terena slišim, da imajo nekatera podjetja res veliko potrebo po širitvi. Doline so polne, je pa prostor na nekdanjih rudniških površinah, recimo na več platojih med občinama Trbovlje in Hrastnik. Na teh območjih je dovolj prostora, ki bi ga lahko izrabili za različne namene.

Povedali ste, da se je bruto plača na zaposlenega v Zasavju povečala že lani. Kaj to pomeni z vidika dviga minimalne plače letos?

Zlasti v velikih podjetjih so že v letu 2022 precej zvišali plače, ne le minimalne, ampak izhodišča v vseh plačnih razredih. Tako je bil zanje dvig minimalne plače v letošnjem letu manjši udarec. Na to so se znali ustrezno pripraviti. Dvig bruto plače na zaposlenega v letu 2022 za 3,5 odstotka je rezultat teh dobrih odločitev.

Center za brezogljicne tehnologije, ki ga bo vzpostavil Kemijski inštitut, bo prvi tovrstni center, ki ga trenutno ni od Münchna do Aten.

primer v Ljubljano, vsak od njih pri tem vsekakor še nekaj prihrani. Tudi železniške povezave so odlične, saj vlaki zjutraj in popoldne vozijo vsake pol ure.

Kakšne so povezave zasavskih podjetij z raziskovalnimi inštituti, univerzami?

Od 74 milijonov evrov, kolikor ima zasavska regija na voljo za prestrukturiranje, bo šlo 30 milijonov evrov za Center za brezogljicne tehnologije, ki ga bo vzpostavil Kemijski inštitut. To bo prvi tovrstni center, ki ga trenutno ni od Münchna do Aten. Zanj bodo potrebovali tudi domač izobražen kader. Eden od ciljev je privabiti študente z ljubljanske in mariborske univerze. Da bi prišli in ostali, seveda potrebujejo tudi stanovanja, kasneje bo treba postaviti tudi kak nov vrtec in šolo. Tudi na teh področjih je še precej za narediti. Za privabljanje in zadržanje kadra je potrebno strateško planiranje, določena podjetja se s tem namenom povezujejo neposredno s fakultetami, kar pomeni, da zaposleni ob delu sodelujejo z njimi kot predavatelji, zunanji sodelavci in podobno. Tako že od prvega letnika spremljajo študente in identificirajo tiste, s katerimi si v prihodnosti morda želijo sodelovati. To se mi zdi zelo dobra pot. ETI Elektroelement je včasih imel težave dobiti štipendiste, zdaj pa so toliko naredili na prepoznavnosti med mladimi, da so lani

dobili veliko več prijav, kot so razpisali štipendij. Ko mladi podjetje prepoznajo kot dobrega zaposlovalca, si želijo zaposlitve v njem. Mladi, ki danes vstopajo na trg dela, so zelo drugačni kot v preteklosti, zato se jim podjetja morajo znati približati in zadovoljiti njihove potrebe, da jih privabijo in da pri njih tudi ostanejo.

Kakšne so možnosti za šolanje v Zasavju?

V zasavski regiji imamo gimnaziji Litija in Trbovlje. Srednja šola Zagorje pokriva večinoma gostinstvo in turizem, hotelirstvo. Pred časom so uvedli še program zdravstvena nega. Srednja tehniška in poklicna šola Trbovlje izobražuje mlade za poklice, kot so elektrotehnik, strojni tehnik, inštalater strojnih inštalacij, orodjar, tehnik računalništva. Pri nas se bo v prihodnjih letih tako rekoč vse vrtelo okrog sklada za pravičen prehod, ki vključuje tudi preusposabljanje zaposlenih. Kot družba še nismo v fazi, da bi bili hitro odzivni na realne potrebe po kadrih v gospodarstvu. Na tem področju nas nasploh v Sloveniji čaka še veliko dela. V Zasavju smo si zamislili, da bomo začeli s popisom potreb naših delodajalcev po kompetencah. Pobudnica tega je GZS. To so poimenovali karierna platforma. V podjetjih pogosto še ne znajo natančno formulirati, kakšne kompetence bodo potrebovali, zato jih je pri tem treba malce usmerjati. ■

Kako podjetja v zasavski regiji rešujejo problem s kadri?

Izziv pri nas je beg možganov v druge regije oziroma vsakdanje delovne migracije, zlasti v Ljubljano in Celje, pa tudi druga večja mesta. Čeprav nas na nek način rešuje dejstvo, da ne mejimo na nobeno državno mejo, se več kot polovica delovno aktivnih prebivalcev Zasavja vozi v službo zunaj regije. Korona nam s tega vidika ni šla na roko, kajti tudi če so ljudje zaposleni v Ljubljani, lahko dva- do trikrat na teden delajo od doma, kar jim olajša odločitev, da se ne zaposlijo v Zasavju, ampak v Ljubljani, kjer so plače nekoliko višje, več je zaposlitvenih možnosti. Dodatna spodbuda so povrnjeni stroški za prevoz na delo, ki na mesečni osnovi niso majhni. Če se nekaj Zasavcev dogovori za skupen prevoz na delo, na

